

τὸν ἀπόλυτον τῆς ἔλξεως νόμον. Διὰ τί; πῶς τὸ ἄστρον τοῦτο εὐρίσκειτο εἰς ἐπανάστασιν; Ἄγνωστον. Καὶ ὅμως ὁ Οὐρανὸς διέψευδε τὸν Θεὸν καὶ τὸν Νεῦτωνα καὶ ἦτο ἡ πρώτη φορά εἰς τὸν βίον τῶν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς καὶ ὁ Νεῦτων διεψεύδοντο.

Δι' ἀπιστεῦτου ὑπολογισμῶν σειρᾶς, διὰ πολλῶν συμπερασμάτων καὶ δι' ἀτελευτήτων ἄρα καὶ ἀκολουθεῖ ὅτι, ὁ κ. Λεβερριέ ἐσυλλογίσθη ὡς ἐξῆς: Ὅτι ὑπάρχει βεβαίως ἀόρατός τις πλατῆτης καὶ ἄγνωστος, ἀλλ' ὑπακούων τῷ νόμῳ, περὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 16 πλανήτου καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17. Τοῦτου τεθέντος, ὁ Οὐρανὸς θὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν γενικὸν κανόνα καὶ δὲν θ' ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν. Ὁ πλανήτης τώρα ὁ ἄγνωστος, ἀν ὑπάρχει κρατεῖ τὸν ὑπ' ἀριθ. 17, τοῦτου δ' ἀποδειχθέντος, ὁ φίλος μας ἀνεκάλυψε τὸν ὄγκον, τὸ χῆρος, τὴν πορείαν, τὸ φῶς τοῦ ἄστρου τοῦ πρὸς τούτοις ὄρισε τίνα θέσιν κατέχει, τίνα ὁδὸν θὰ λάβῃ, τίνα ὤθησιν δίδει εἰς τὸν Οὐρανόν! Ἀνακάλυψις θαυμασία! Καὶ ἐγένετο αὕτη τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ βλέπῃ τὸν οὐρανὸν, ὑπὸ τὰ νέφη, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἐκουμάτο καὶ ἐδῶ κάτω καὶ ἐκεῖ ἐπάνω! Καὶ ὅμως μὲ δάκτυλον ἀσφαλῆ εἰδείκνυε τὴν θέσιν τοῦ ἄστρου ὁ ἀστρονόμος καὶ ἐβάδιζε μὲ βῆμα σταθερὸν διὰ μέσου τῶν ἀτραπῶν τῶν ἐσπαρμένων δι' ἀπειρίας κόσμων!

Καὶ ἄφ' οὗ ἐβεβαιώθη περὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ἀνακαλύψεως, ἠθέλησε ν' ἀναβῆ εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων, ἀλλὰ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων ἦτο κλειστόν. Δὲν εἰσερχοῦνται εἰς αὐτὸ παρὰ οἱ μὴ ἀνακαλύπτοντες πλανήτας. Τί ἔκαμε τότε ὁ κ. Λεβερριέ; Ἐγραψε πρὸς τίνα ἐν Βερολίῳ σὺνάδελφόν του, λέγων

—Σὺ ὁ ἔχων Ἀστεροσκοπεῖον καὶ ὄργανα ἀστρονομικὰ, ὀπλίσθητι διὰ τοῦ τηλεσκοπεῖου καὶ εἰς τὴν δεῖνα θέσιν, πλησίον εἰς τὸ δεῖνα ἄστρον, ἐν τῷ χώρῳ, ὅστις νομίζεται κενὸς μέχρι σήμερον, ζήτησον! Ὅτι εὕρης ἄστρον τοιοῦτον καὶ τοιοῦτον!

Ἀπαράλλακτα ὅπως λέγωμεν εἰς τὴν Ἰουλίαν ὅταν εἶνε εἰς τὰ καλά της;

—Πήγαινε, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ὁρδείου νὰ φέρῃς ἐν *Janin* διὰ νὰ ὑπάγῃ ἡ Κυρία *Janin* εἰς τὸ δάσος. Μὲ τὴν διαφοράν ὅμως ὅτι πολλὰκις ἡ Ἰουλία ἐπιστρέφει φέρουσα ἀντὶ *Janin* ἐλευσίνοντι παλαιὸν ἀμάξιον, ἐν ᾧ ὁ Βερολιναῖος ἀστρονόμος ἔφερεν εἰς τὸν ἡμέτερον τὸ ἄστρον τοῦ! Τὸ ἄστρον ἐκεῖνο, περιέμενε τὴν ἀνθρωπότητα ἐκεῖ ὅπου εἶχεν εἰπεῖ ὁ κ. Λεβερριέ, οὔτε ὑψηλότερα οὔτε χαμηλότερα, οὐδὲ τέταρτον δευτερολεπτόν ἐδώθεν ἢ ἐκεῖθεν τοῦ ὀρισθέντος μέρους. Ὑπάρχει τι μεγαλοπρεπέστερον ἐν τῇ μεγαλοφυίᾳ, μεγαλήτερον ἐν τῇ θελήσει, περισσότερον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ;

Ἴδε τὸ ἄστρον, ἴδε ὁ νέος κόσμος! Ὁ οὐρα-

νὸς ἐμεγαλύνθη ὑπὸ νεανίου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἦνε υἱὸς μου. Τί ἐντροπὴ δι' ἡμᾶς τοὺς ζυγιστάς τῶν διφθόγγων, τοὺς κυνηγούς τῶν λέξεων, τοὺς περιοδοποιούς! Ζητούμεν φύλλους ἢ τ' ἄχυρα, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀνακαλύπτει εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρας! Καὶ ἐκεῖνος ὁ βλάξ ὁ ὑπουργὸς ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο ν' ἀνταμείψῃ τοιαύτην μεγαλοφυίαν ἀπονέμων ἓνα ριόγκον ἀπὸ ἐρυθρὰν ταινίαν εἰς τὸν Λεβερριέ! Σημείωσαι ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς ἔχει τὸν μεγαλόσαυρον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἐπρεπε ν' ἀποσπάσῃ τὴν μεγάλην ταινίαν τοῦ μεγαλοσταύρου τοῦ καὶ ὡς τάπητα νὰ τὴν θέσῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἀστρονόμου.

Ἐχάρην πολὺ καὶ ἐτιμήθην δυνηθεὶς νὰ χαιρετίσω τοιοῦτον ἄνδρα. Ὅτι λάμπῃ εἰς τὸ στερέωμα τὸ ἄστρον τοῦ αἰωνίως καὶ ὅταν ἀόκηθῃ θὰ ἦνε λησμονημένοι πάντες οἱ ἄνθρωποι—ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ κ. Ἰουλίου *Janin*.

Χαίρε, φιλότατη μου, ἄστρον μου λατρευτόν! Πόσον ἀνόητος εἶμαι νὰ ζηλεύω τὸν κ. Λεβερριέ διὰ τὸ ἄστρον του, ὡς νὰ μὴ εἶχον εὕρει καὶ ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου εἰς τὸν οὐρανόν.

JULES JANIN.

ΙΣΧΥΣ ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΥ

Ὅταν τὴν μνήμην ἀνεπλήρωσεν ἡ γραφὴ καὶ πολὺ μετὰ τοῦτο ἡ τυπογραφία, ἀπεσῦρθη ἐκεῖνη εἰς τίνα τοῦ ἐγκεφάλου ἡμῶν γωνίαν καὶ ἀφήκε τὸ στάδιον ἐλεύθερον εἰς τοὺς νεήλυδας αὐτῆς ἀναπληρωτάς. Ὅταν ὅμως ὑπηρετεῖ μόνη, ἢ σχεδὸν μόνη, τὸν νοῦν, ἄνευ βοηθῶν καὶ συναντιληπτῶρων, ἐξετέλει εὐσυνειδήτως τὸ καθήκον της, καὶ μάρτυρες τοῦτου ἔστωσαν, πλὴν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ὅστις ἀγράμματος ὢν, ἐγνώριζεν ὀλόκληρον τὴν Θεῖαν Γραφήν ἀπὸ στήθους (*August. De Doctr. Christ. § 4*), αὐτοὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, οἵτινες σπάνιά τίνα χειρόγραφα ἔχοντες μόλις εἰς διάθεσιν αὐτῶν, ἠναγκάζοντο ν' ἀποστηθίζωσι, καὶ ἀπεστήθιζον, καὶ διετήρουν πιστότατα ἀπὸ μνήμης τὸν Ὁμηρον πολλὰκις ὀλόκληρον, καὶ πολλὰς πρὸς τούτοις τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους τραγωδίας.

Ὁ Νικῆρατος (παρὰ Ξενοφῶντι: Συμπόσ. Γ', 5) λέγει «ὁ πατὴρ ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν καὶ νῦν δυναίμην ἀν' Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν». Ὁ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς Κάσσανδρος λέγεται ἐπίσης παρ' Ἀθηναίῳ, «ὅτι οὕτως ἦν φιλόμυθος, ὥστε διὰ στόματος ἔχειν τῶν ἐπέων τὰ πολλὰ».

Θαυμασίαν ἰσχὺν μνημονικῆ ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τοῖς ραψωδοῖσι (χῆνς) τῆς Περσίας, τοῖς ἔδουσι τὸν Σαχναμά (βασιλικὴν βίβλον) τοῦ διασήμεου Πέρσου ποιητοῦ Φερδούση (περιέχοντα 120,000 στίχους) ἢ τὸ Κοράνιον τοῦ Μωάμεθ, ἢ ἄλλας ἐθνικὰς τῶν ποιήσεις. Τὸ μνημο-

νικὸν τῶν αἰοιδῶν τούτων, λέγει ὁ Chodzko (Specimens of the popular poetry of Persia, Εἰς. σ. 13), εἶνε πραγματικῶς τεράστιον ἅμα προσκαλούμενοι, ἄδουσιν ἤτοι ἀπαγγέλλουσιν ἀπνευστί, ἀπταίστως καὶ ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους, ὅσα δῆποτε ζητηθῶσι τεμάχια, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ὑποδεικνυμένου αὐτοῖς στίχου. Οὕτως ἐπίσης πολλοὶ ῥαψῶδοι τῆς καλουμένης Τσαγγαριάδος, ἠρωϊκοῦ ἔπους ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντα ἄσμάτων, ἰσομεγέθων περίπου ταῖς ὁμηρικαῖς ῥαψωδίαις, γνωρίζουσιν εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονα αὐτοῦ ἄσματα ἀπὸ στήθους. Πλείστοι δὲ τῶν ἐνετῶν πορθιμένων (gondolieri), οὐδέποτε ἀναγνόντες τὸν Τάσσον, γνωρίζουσιν, ἐκ προφορικῆς ἀπαγγελίας ἀπομνημονεύσαντες, καὶ ψάλλουσιν ὀλόκληρα τῆς Ἡλευθερωμένης Ἰερουσαλήμ ἄσματα.

Πολλοὶ ἐκ τῶν μεγάλων τοῦ ἔθνους ἡμῶν διδασκάλων εἶχον τεράστιον μνημονικόν. Χθὲς ἐτι ὁ ἀτυχῆς τῆς Κεράτζας ποιητῆς, ὁ χαριέστατος τῆς Ἰωνίας ψάλτης Ἡλίας Τανταλιδης, παρέδιδεν ἀπὸ μνήμης τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς ἐν τῇ φιλολογικῇ τῆς Χάλκης σχολῇ. Α. Β.

ΔΥΟ ΜΥΘΟΙ ΤΟΥ ΝΑΣΡ-ΕΔ ΔΙΝ-ΧΟΤΖΑ

Κάνεν ἴσως ἄλλο ἔθνος δὲν ἔχει τοσαύτην περὶ τὸ μυθολογεῖν ἔξιν, ὅσην ἔχουσιν οἱ Ἀσιανοί· καὶ ὅστις ἤκουσέ τινα τῶν διακεκριμένων ἐξ ἐπαγγέλματος μυθολόγων ἀπαγγέλλοντα τὸν τυχόντα μῦθον τῆς Χαλιμάς, φθάνει μόνον νὰ γνωρίζῃ τὴν γλῶσσαν, θέλει συνομολογήσῃ ὅτι ὁ ἀπόλογος ἐγεννήθη ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡθοποιεῖα ἐντελεστάτη, μίμησις αὐτόχρημα φυσικῆ τοῦ χαρακτῆρος, τῶν ἠθῶν, τῆς φωνῆς πολλάκις αὐτῆς τῶν εἰσαγομένων προσώπων, ὅλη τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἢ ἀληθῆς ζωγραφία, πάντοτε συνοδευμένη μὲ φωνὴν εὐλαλον, τὴν ὁποῖαν καθιστᾷ μελωδικωτέραν ἢ εὐρυθμὸς Τουρκοπερσικῆ γλῶσσα, εἶνε τὰ συνήθη χαρακτηριστικὰ τῶν αὐτοδιδάκτων ῥαψῶδων τούτων· καὶ ἐπομένως τὸ ἀκροατήριον αὐτῶν εἶνε πάντοτε πολυάριθμον, ἢ δὲ ἐπικρατοῦσα μ' ὅλον τοῦτο βαθυτάτη σιγὴ σπανιώτατα διακόπτεται ἢ ὑπὸ ψιθυρισμοῦ δηλοῦντος συγκίνησιν καὶ ἐπιδοκιμασίαν (διότι οὐδέποτε οἱ Τοῦρκοι χειροκροτοῦσιν), ἢ ὑπὸ γέλωτος ἐγκαρδίου, ἢ ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀργυρολογίαν περιαιγομένου δίσκου. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ὁμῶς τῶν Γενιτσάρων, αἱ ἀκροάσεις αὐταὶ ἐξέλιπον· διότι ἡ Κυβέρνησις τὰς ἐθεώρει ἐπικινδύνους διὰ τὴν συνάθροισιν τῶν ἀργῶν.

Οἱ ὑπὸ τὸ πλαστὸν ὄνομα τοῦ Νάσρ-ἐδ-διν-Χότζα μῦθοι εἶνε οἱ κοινῶς γνωστότεροι Τουρκοὶ μῦθοι, ὧν τινες καὶ ἐξελληνίσθησαν πρὸ ἐτῶν. Μετάφρασιν αὐτῶν γαλλικὴν ἐξέδωκεν ἐπίσης ὁ κ. Μαλούφ. Ἐκ τῶν μύθων τούτων ὀλίγοι εἶνε οἱ καλοὶ· οἱ πλείστοι δὲν ἔχουσιν οὔτε

τὸν κοινὸν νοῦν. Ἐκ τῶν καλλιωτέρων εἶνε οἱ ἐξῆς δύο·

Ἄναθὰς ποτε εἰς τὸν ἄμβωνα ὁ Χότζας, προομιᾶσεν, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συνελθόντας πιστοὺς, διὰ τῆς ἐξῆς ἐρωτήσεως: Ἄῤῥεῦτε, τί θὰ σὰς εἶπω;—Ὅχι, Χότζα-ἐφέντη, ἀπεκρίθη τὸ ἀκροατήριον, δὲν ἤξεύρομεν τίποτε.—Ἄφ' οὗ λοιπὸν δὲν ἤξεύρετε τίποτε, τί νὰ σὰς εἶπω;» καὶ κατέβη τοῦ ἄμβωνος. Ἄναθὰς ἄλλην ἡμέραν, «Δὲν ἤξεύρετε, βέβαια, λέγει, Μου σουλμάνοι, τί θὰ σὰς εἶπω.—Τὸ ἤξεύρομεν, ἀπεκρίθη ἡμόφωνον τὸ ἀκροατήριον.—Ἄφ' οὗ λοιπὸν τὸ ἤξεύρετε, ἀπεκρίθη ὁ Χότζας, περιττὸν νὰ σὰς τὸ εἶπω», καὶ καταθὰς ἀνεχώρησεν. Ἐθθαμβὸς ἢ δημήγυρις, ἀπεφάσισεν, ἅμα ὁ Χότζας ἤθελεν ἐπαναλάβει ἄλλοτε τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, ν' ἀποκριθῶσιν, οἱ μὲν, Ναί· οἱ δὲ, Ὅχι. Καὶ τῷ ὄντι, ἀναθάντος πάλιν τοῦ Χότζα μεθ' ἡμέρας τὸν ἄμβωνα, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπαναλαβόντος ἐρώτησιν, οἱ μὲν ἀπεκρίθησαν «Τὸ ἤξεύρομεν», οἱ δὲ «Δὲν τὸ ἤξεύρομεν». Λοιπὸν, ἀπεκρίθη ὁ Χότζας, ὅσοι δὲν τὸ ἤξεύρουσιν, ἄς τὸ μάθωσι παρὰ τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι τὸ ἤξεύρουσι».

Σταλεῖς ὁ Νάσρ-ἐδ-διν-Χότζας ἐκ μέρους τῆς πατρίδος του πρὸς τὸν Τημουρ, ἐσυμβουλευθῆ τὴν γυναῖκά του, τί νὰ φέρῃ δῶρον πρὸς τὸν κατακτητὴν, σῦκα ἢ κυδῶνια. Ἡ γυνὴ του τῷ εἶπεν ὅτι τὰ κυδῶνια εἶνε προτιμώτερα, ὡς φαντακτερώτερα. Ὁ Χότζας, φρονῶν ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν δύνανται νὰ κρίνωσι ποτε τὸ καλλίτερον, ἔλαθε μεθ' ἑαυτοῦ σῦκα. Μαθὼν ὁ Τημουρ τίς ἦν καὶ τί ἐδωροφόρει, διέταξε νὰ τοῦ ῥίψωσιν ἀσκεποῦς ἐν πρὸς ἐν τὰ σῦκα κατὰ τῆς κεφαλῆς. «Δόξα τῷ Θεῷ,» ἔκραζεν ὁ Χότζας εἰς ἕκαστον κτύπημα. Περιεργὸς ὁ Τημουρ διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐπιφώνησιν, εἶπε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τὴν αἰτίαν· «Δοξάζω τὸν Θεόν, ἀπεκρίθη ὁ Χότζας, διότι δὲν ἤκουσα τὴν γυναῖκά μου, ἥτις μὲ συμβούλευσε νὰ φέρω κυδῶνια».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μὴ σκέπτεσαι πᾶν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε πρέπον νὰ μάθουν, μὴ λέγε πᾶν ὅτι ὅλοι δὲν πρέπει ν' ἀκούσωσι καὶ μὴ πράττε πᾶν ὅτι ὅλοι δὲν πρέπει νὰ ἴδωσι.

Τρία πράγματα χαρακτηρίζουσι τὸν σοφὸν τὸ σιωπᾶν ὅταν ὁμιλῶσι τρελοὶ, τὸ σκέπτεσθαι ὅταν οἱ ἄλλοι πιστεύωσιν ἀπλῶς καὶ τὸ ἐνεργεῖν, ὅταν οἱ ὀνηροὶ χάνωνται εἰς ὄνειροπλαήματα. (Παροιμίαι γερμανικαί).

Ἐν Ῥωσσίᾳ ἀναλογεῖ ἐτησίως μία ἐπιστολὴ ἐφ' ἑκάστου κατοίκου, ἐν Γαλλίᾳ 20 καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ 32 ἐπιστολαί.